

I

- Packa dina saker! Vi åker om en timme!

Jag trodde knappt det var sant. Efter nästan tre veckors väntan - skulle det äntligen bli av.

- Och polisen?

- Dom har gått, sade Abdul Hai.

Jag hade väntat i nära tre veckor på ett tredje klassens hotell i staden Quetta i södra Pakistan. Jag hade väntat på att gerillan skulle få loss sina nyinköpta vapen, som den pakistanska byråkratin lagt vantarna på. Afghanerna saknade nödvändiga tillstånd för att transportera dem genom landet.

Under tiden hade säkerhetspolisen hunnit bli nyfiken på mina förehavanden, placerat två man på mitt hotell - en vid foajén och en på gatan - förhört hotellgäster och följt efter mig ute på stan.

- Dom kan fortfarande ha en man ute på gatan, sade jag.

- Bilen kommer att stå direkt utanför porten. Kasta dig in bara så ska det här gå bra, sade Abdul Hai, tolk och följeslagare på min långa resa: en koppärrig agronom, bondson och gerillasoldat.

Jag packade i flygande fläng, svepte in väskorna i filtar för att i någon mån dölja dem för nitiska tulltjänstemän, inväntade klarsignal, rusade nedför trapporna och kastade mig in i minibussen som drog iväg med en rivstart. Inne i bussen försökte jag för första gången i mitt liv vira en turban runt huvudet och drog på mig en långskjorta och ett par säckiga bomullsbrallor.

Vid den första och andra tullkontrollen vinkade man oss bara vidare. Vid den tredje lyste en tullare lite förstrött med sin ficklampa in i bussen och bytte några ord med chauffören. Det var efter sex timmars färd genom natten, vid tullstation nummer fyra, som det hände:

- Kan jag få se era identitetshandlingar!

Vi befann oss mitt i Baluchistan, denna karga, oroliga pakistanska provins i skuggan av Afghanistan - med de isfria hamnar som Ryssland drömt om alltsedan tsar Peters dagar. Här finns en underjordisk separatrörelse som lär spela under täcket med Sovjetunionen och en studentrörelse som är öppet prorysk. Bara ett par veckor tidigare hade en förklädd östtysk medborgare avslöjats när han försökte ta sig in i provinsen via Iran. Av besökande journalister krävs specialtillstånd - vilket jag inte ens brytt mig om att försöka skaffa. Jag visste att så här nära den afghanska gränsen skulle jag aldrig komma på legal väg.

Männen i bussen grävde makligt efter sina papper. Jag kurade ihop inne i filten, låtsades sova och hörde tulltjänstemannen sakta röra sig mot min plats bak i bussen. Så stannade han - precis bredvid mig - gjorde ett svep med ficklampan och... vände på klacken!

Vi kom till Durbandin framåt morgonen, sov några timmar på golvet i ett natthärbärke, drack te när solen redan stod högt på himlen och började vänta på den jeep som skulle föra oss vidare norrut. Vi - det var jag och Abdul Hai, "ingenjörn" och "mullan", de två sistnämnda gerillasoldater från Nimroz. Abdul Hais vänner skulle komma efter. De hade ännu inte fått loss sina vapen. Människor kom och gick; de flesta afghaner på väg till Quetta eller Afghanistan eller något av flyktinglägren i

trakten. En ung gerillasoldat hade just kommit ner från Hilmand. Med tillkämpat lugn berättade han om massakern i Shinki:

En dag i början av månaden attackerade vi regeringens enda utpost i Nadali. Det är ett av distrikten i Hilmand. Det måste ha varit den femte oktober. Vi jagade bort de tjänstemän och soldater som fanns där. De flydde till Lashargan. Det är provinshuvudstaden.

Redan samma dag satte ryssarna in sin motattack. De kom från Lashargan med trettiofem tanks och en massa soldater – jag vet inte hur många de var. Men de var ryssar, bara ryssar.

Vi slogs i elva dagar och elva dagar. Sedan drog de sig tillbaka. De kunde inte besegra oss. Men först... först kom ryssarna med fyra helikoptrar och började släppa bomber över en by som hette Shinki. De jämnade husen med marken och sedan kom soldaterna. De avslutade uppdraget med sina maskingevär.

När jag gav mig av från Nadali hade vi dragit fram tvåhundra döda kroppar ur det som finns kvar av Shinki. Mest kvinnor och barn. Alla män var ju borta; de tillhör mudjaheddin. Det var bara kvinnor och barn och några åldringar som var hemma i byn när ryssarna anföll.

Det blev alldeles tyst när han avslutat sin berättelse. Någonstans i närheten skrek en åsna. En buss skramlade förbi på vägen utanför. Någon tände en cigarett. Jag tog mod till mig, bröt denna kompakta tystnad och frågade hur många invånare det finns i Shinki.

– Mellan femhundra och sexhundra, svarade mannen. Alltså... det var förut.

På eftermiddagen anlände vår efterlängtrade jeep. Ombord stuvades sex afghaner, några gevär, väskor och knyten, tio säckar vetemjöl och djurfoder, ett par bensindunkar, ett reservdäck, tre välväxta tuppar och en lång svensk journalist. Jag låg på flaket med benen högre än överkroppen, vikt som ett S, med en jutesäck skavande mot ryggen, invirad i en mot den bitande vinden föga skyddande bomullsfilt.

Men jag var på väg!

Jag var på väg mot Sharafat Koh, "De hederliga människens berg", den stora gerillabasen i västra Afghanistan. Ingen västerländsk journalist hade varit där före mig. Mina kollegor brukar ju ta sig in i öster eller söder, där transportererna är bekvämare. Nu reste jag med gerillan på gerillans eget vis; längs dessa vägar där vapentransportererna går.

Jag krånglade mig upp på armbågen och såg bara sand och grus och sten och enstaka förgrämda grästuvor och så långt där borta, vid horisonten, dessa rödaktiga, karga bergskedjor som omringar detta gudsförgätna Baluchistan, denna torkans och ödslighetens hemvist, som lär vara det närmaste vi kan komma månens landskap på vår jord. Den nödtorftigt asfalterade landsvägen löpte rakt fram som ett skidspår, mil efter mil; inte tillräckligt bred för att ta två lastbilar på en och samma gång. Vi mötte en cyklist som såg alldeles ensam ut här i världen. Vi mötte då och då en lastbil, en buss, en jeep. Vi mötte tåget från Iran till Quetta - ett tågset med 31 vagnar som obekymrat dunkade fram genom tystnaden. Abdul Hai stämde upp en entonig sång om sin längtan hem. Jag lade mig ned på flaket igen, såg upp mot stjärnorna, hörde tystnaden brusa i öronen och tyckte att bättre än så här kunde det knappast bli.

Vi reste med brahuer, detta stolta och självmedvetna folk, som under något århundrade bar upp Kalatkonfederationen, det sista och mest lyckade försöket att samla alla balucher under en och samma ledning. Nu var de flyktingar från Afghanistan. Hösten 1979 hade mellan 3 000 och 4 000 familjer från Khospass i provinsen Farah flytt med sina svarta tät, kameler, åsnor och får.

- Ryssarna släppte bomber över oss, berättade deras ledare Haji Sahi Muhammed när vi kommit tillrätta i nomadlägret, ett par timmar från gränsen.

- En del skadades, några av oss dödades. Några vet vi inte var de är. Våra tält och jeepar sattes i brand. Så vi måste ge oss av. Vi kunde inte bo kvar.

Ett år tidigare hade det anlant några regeringstjänstemän till deras boplatser. Man ville starta en bondekommitté. Man ville omfördela brahuernas rikedomar. Man började räkna deras boskap. Dessa regeringstjänstemän klev rakt in i nomadernas strängt reglerade och traditionsmedvetna liv på ett sätt som ingen överhet före dem ens vågat sig på.

Resultatet kunde bara bli ett.

- Vi vägrade. Vi förstod att de tänkte ta våra djur ifrån oss.

Brahuerna valde flyktingtillvaron framför underkastelsen.

Och självklart är de även mudjaheddin, Allahs heliga krigare, med en egen gerillabas inne i Afghanistan. De föredrar att sköta sig själva. De skulle ta oss med till Nimroz med ett tjugotal beväpnade män som eskort.

På förmiddagen på dagen för avfärden samlades "vitskäggen" för överläggning och beslut. De hade mycket att diskutera: när lägret skulle flyttas till vinterplatsen, vilka som måste stanna hemma, vilka vapen gerillan skulle få med sig. Ett tiotal åldermän satt på huk i två timmar; vädrade sina synpunkter, lyssnade på andras, grälade,

skrattade och kunde till slut enas utan omröstning. Detta var nomadlägrets parlament – förutsättningen för inval är ett jämnvitt skägg.

Besluten fördes ut i de svarta tälten. Jag hörde kvinnor gräla på sina män. Jag såg en mor tala allvarligt och tystlåtet med sin son. Han var väl en femton eller sexton år; med ett rött patronbälte över axeln och en rysk Kalasjnikov i handen lyssnade han med nedböjt huvud på sin mors förmaningar.

Utrustningen stuvades ombord på två jeepar. Männen beredde plats åt sig på flaken. Barnen sprang omkring. De gamla stod en bit vid sidan av; tysta, allvarliga.

Kvinnorna var inte med i denna stund. De hade redan tagit avsked. Men allt arbete hade upphört i lägret. Vävstolarna fick vänta till morgondagen. Männen samlades till en sista bön och med handflatorna vända mot himlen bad man om lycka och välgång i kriget.

Vi körde längs med uttorkade flodbäddar, mellan höga sandbankar, förbi de solbrända sköra bergen som på lite håll såg ut som dödsfall staplade ovanpå varandra. Vi kom fram till gränsstationen; fyra beväpnade vakter, ett tält och två störrar nedslagna i marken med en tre meter lång ståltråd emellan.

Vakterna hakade av ståltråden. De vinkade till oss, hojtade:

- Lycka till!

Jag var i Afghanistan.

- Är det fyra månader du har varit hemifrån? skrek jag genom motorbullret till Abdul Hai.

- ja. Fyra månader och tio dagar.

I

- Packa dina saker! Vi åker om en timme!

Jag trodde knappt det var sant. Efter nästan tre veckors väntan – skulle det äntligen bli av.

- Och polisen?

- Dom har gått, sade Abdul Hai.

Jag hade väntat i nära tre veckor på ett tredje klassens hotell i staden Quetta i södra Pakistan. Jag hade väntat på att gerillan skulle få loss sina nyinköpta vapen, som den pakistanska byråkratin lagt vantarna på. Afghanerna saknade nödvändiga tillstånd för att transportera dem genom landet.

Under tiden hade säkerhetspolisen hunnit bli nyfiken på mina förehavanden, placerat två man på mitt hotell – en vid foajén och en på gatan – förhört hotellgäster och följt efter mig ute på stan.

- Dom kan fortfarande ha en man ute på gatan, sade jag.

- Bilen kommer att stå direkt utanför porten. Kasta dig in bara så ska det här gå bra, sade Abdul Hai, tolk och följeslagare på min långa resa: en koppärrig agronom, bondson och gerillasoldat.

Jag packade i flygande fläng, svepte in väskorna i filter för att i någon mån dölja dem för nitiska tulltjänstemän, inväntade klarsignal, rusade nedför trapporna och kastade

mig in i minibussen som drog iväg med en rivstart. Inne i bussen försökte jag för första gången i mitt liv vira en turban runt huvudet och drog på mig en långskjorta och ett par säckiga bomullsbrallor.

Vid den första och andra tullkontrollen vinkade man oss bara vidare. Vid den tredje lyste en tullare lite förstrött med sin ficklampa in i bussen och bytte några ord med chauffören. Det var efter sex timmars färd genom natten, vid tullstation nummer fyra, som det hände:

- Kan jag få se era identitetshandlingar!

Vi befann oss mitt i Baluchistan, denna karga, oroliga pakistanska provins i skuggan av Afghanistan - med de isfria hamnar som Ryssland drömt om alltsedan tsar Peters dagar. Här finns en underjordisk separatrörelse som lär spela under täcket med Sovjetunionen och en studentrörelse som är öppet prorysk. Bara ett par veckor tidigare hade en förklädd östtysk medborgare avslöjats när han försökte ta sig in i provinsen via Iran. Av besökande journalister krävs specialtillstånd - vilket jag inte ens brytt mig om att försöka skaffa. Jag visste att så här nära den afghanska gränsen skulle jag aldrig komma på legal väg.

Männen i bussen grävde makligt efter sina papper. Jag kurade ihop inne i filten, låtsades sova och hörde tulltjänstemannen sakta röra sig mot min plats bak i bussen. Så stannade han - precis bredvid mig - gjorde ett svep med ficklampan och... vände på klacken!

Vi kom till Durbandin framåt morgonen, sov några timmar på golvet i ett natthärbärke, drack te när solen redan stod högt på himlen och började vänta på den jeep som skulle föra oss vidare norrut. Vi - det var jag och Abdul Hai, "ingenjörn" och "mullan", de två sistnämnda gerillasoldater från Nimroz. Abdul Hais vänner

skulle komma efter. De hade ännu inte fått loss sina vapen. Människor kom och gick; de flesta afghaner på väg till Quetta eller Afghanistan eller något av flyktinglägren i trakten. En ung gerillasoldat hade just kommit ner från Hilmand. Med tillkämpat lugn berättade han om massakern i Shinki:

En dag i början av månaden attackerade vi regeringens enda utpost i Nadali. Det är ett av distrikten i Hilmand. Det måste ha varit den femte oktober. Vi jagade bort de tjänstemän och soldater som fanns där. De flydde till Lashargan. Det är provinshuvudstaden.

Redan samma dag satte ryssarna in sin motattack. De kom från Lashargan med trettiofem tanks och en massa soldater – jag vet inte hur många de var. Men de var ryssar, bara ryssar.

Vi slogs i elva dagar och elva dagar. Sedan drog de sig tillbaka. De kunde inte besegra oss. Men först... först kom ryssarna med fyra helikoptrar och började släppa bomber över en by som hette Shinki. De jämnade husen med marken och sedan kom soldaterna. De avslutade uppdraget med sina maskingevär.

När jag gav mig av från Nadali hade vi dragit fram tvåhundra döda kroppar ur det som finns kvar av Shinki. Mest kvinnor och barn. Alla män var ju borta; de tillhör mudjaheddin. Det var bara kvinnor och barn och några åldringar som var hemma i byn när ryssarna anföll.

Det blev alldeles tyst när han avslutat sin berättelse. Någonstans i närheten skrek en åsna. En buss skramlade förbi på vägen utanför. Någon tände en cigarett. Jag tog mod till mig, bröt denna kompakta tystnad och frågade hur många invånare det finns i Shinki.

- Mellan femhundra och sexhundra, svarade mannen. Alltså... det var förut.

På eftermiddagen anlände vår efterlängtrade jeep. Ombord stuvades sex afghaner, några gevär, väskor och knyten, tio säckar vetemjöl och djurfoder, ett par bensindunkar, ett reservdäck, tre välväxta tuppar och en lång svensk journalist. Jag låg på flaket med benen högre än överkroppen, vikt som ett S, med en jutesäck skavande mot ryggen, invirad i en mot den bitande vinden föga skyddande bomullsfilt.

Men jag var på väg!

Jag var på väg mot Sharafat Koh, "De hederliga männens berg", den stora gerillabasen i västra Afghanistan. Ingen västerländsk journalist hade varit där före mig. Mina kollegor brukar ju ta sig in i öster eller söder, där transportererna är bekvämare. Nu reste jag med gerillan på gerillans eget vis; längs dessa vägar där vapentransportererna går.

Jag krånglade mig upp på armbågen och såg bara sand och grus och sten och enstaka förgrämda grästuvor och så långt där borta, vid horisonten, dessa rödaktiga, karga bergskedjor som omringar detta gudsförgättna Baluchistan, denna torkans och ödslighetens hemvist, som lär vara det närmaste vi kan komma månens landskap på vår jord. Den nödtorftigt asfalterade landsvägen löpte rakt fram som ett skidspår, mil efter mil; inte tillräckligt bred för att ta två lastbilar på en och samma gång. Vi mötte en cyklist som såg alldeles ensam ut här i världen. Vi mötte då och då en lastbil, en buss, en jeep. Vi mötte tåget från Iran till Quetta - ett tågset med 31 vagnar som obekymrat dunkade fram genom tystnaden. Abdul Hai stämde upp en entonig sång om sin längtan hem. Jag lade mig ned på flaket igen, såg upp mot stjärnorna, hörde tystnaden brusa i öronen och tyckte att bättre än så här kunde det knappast bli.

Vi reste med brahuer, detta stolta och självmedvetna folk, som under något århundrade bar upp Kalatkonfederationen, det sista och mest lyckade försöket att samla alla balucher under en och samma ledning. Nu var de flyktingar från Afghanistan. Hösten 1979 hade mellan 3 000 och 4 000 familjer från Khospass i provinsen Farah flytt med sina svarta tät, kameler, åsnor och får.

- Ryssarna släppte bomber över oss, berättade deras ledare Haji Sahi Muhammed när vi kommit tillrätta i nomadlägret, ett par timmar från gränsen.

- En del skadades, några av oss dödades. Några vet vi inte var de är. Våra tält och jeepar sattes i brand. Så vi måste ge oss av. Vi kunde inte bo kvar.

Ett år tidigare hade det anlant några regeringstjänstemän till deras boplatser. Man ville starta en bondekommitté. Man ville omfördela brahuernas rikedomar. Man började räkna deras boskap. Dessa regeringstjänstemän klev rakt in i nomadernas strängt reglerade och traditionsmedvetna liv på ett sätt som ingen överhet före dem ens vågat sig på.

Resultatet kunde bara bli ett.

- Vi vägrade. Vi förstod att de tänkte ta våra djur ifrån oss.

Brahuerna valde flyktingtillvaron framför underkastelsen.

Och självklart är de även mudjaheddin, Allahs heliga krigare, med en egen gerillabas inne i Afghanistan. De föredrar att sköta sig själva. De skulle ta oss med till Nimroz med ett tjugotal beväpnade män som eskort.

På förmiddagen på dagen för avfärden samlades "vitskäggen" för överläggning och beslut. De hade mycket att diskutera: när lägret skulle flyttas till vinterplatsen, vilka som måste stanna hemma, vilka vapen gerillan skulle få med sig. Ett tiotal åldermän satt på huk i två timmar; vädrade sina synpunkter, lyssnade på andras, grälade,

skrattade och kunde till slut enas utan omröstning. Detta var nomadlägrets parlament – förutsättningen för inval är ett jämnvitt skägg.

Besluten fördes ut i de svarta tälten. Jag hörde kvinnor gräla på sina män. Jag såg en mor tala allvarligt och tystlåtet med sin son. Han var väl en femton eller sexton år; med ett rött patronbälte över axeln och en rysk Kalasjnikov i handen lyssnade han med nedböjt huvud på sin mors förmaningar.

Utrustningen stuvades ombord på två jeepar. Männen beredde plats åt sig på flaken. Barnen sprang omkring. De gamla stod en bit vid sidan av; tysta, allvarliga.

Kvinnorna var inte med i denna stund. De hade redan tagit avsked. Men allt arbete hade upphört i lägret. Vävstolarna fick vänta till morgondagen. Männen samlades till en sista bön och med handflatorna vända mot himlen bad man om lycka och välgång i kriget.

Vi körde längs med uttorkade flodbäddar, mellan höga sandbankar, förbi de solbrända sköra bergen som på lite håll såg ut som dödsfall staplade ovanpå varandra. Vi kom fram till gränsstationen; fyra beväpnade vakter, ett tält och två störrar nedslagna i marken med en tre meter lång ståltråd emellan.

Vakterna hakade av ståltråden. De vinkade till oss, hojtade:

- Lycka till!

Jag var i Afghanistan.

- Är det fyra månader du har varit hemifrån? skrek jag genom motorbullret till Abdul Hai.

- Ja. Fyra månader och tio dagar.